

Pagrindiniai klausimai:

■ **Kaip suprantamas kokybiškas ugdymas(is)?**

■ **Kokie veiksniai lemia kokybišką ugdymą(si)?**

■ **Kam mokyklos skiria daugiausiai dėmesio planuodamos ugdymo(si) procesą?**

■ **Kaip ugdymą(si) veikia mokytojų nuostatos ir lūkesčiai?**

■ **Ar aukštesnė mokytojo kvalifikacinė kategorija lemia sėkmingesnį mokinių ugdymą(si)?**

AR UGDYMO PLANAI PADEDA SIEKTI GERESNĖS UGDYMO(SI) KOKYBĖS? ATSAKYMAS – KLASĖJE!

Bendrieji ugdymo planai – vienas svarbiausių mokyklos dokumentų, kuriuo reglamentuojama ugdymo kokybė, apibrėžiami reikalavimai ugdymo programoms įgyvendinti, teikiama rekomendacijų mokyklos ugdymo turiniui formuoti ir ugdymo procesui organizuoti. Šie planai padeda mokyklos bendruomenei tartis dėl ugdymo proceso organizavimo, numatyti veiklos alternatyvas, geriausiai atliepiančias pedagogų galimybes ir mokinių poreikius, lanksčiai siekti *kiekvieno mokinio individualios pažangos, sudaryti sąlygas kiekvienam mokiniui įgyti mokymuisi visą gyvenimą būtiną kompetencijų*.

Kokybiško ugdymo samprata aptariama įvairiuose švietimo dokumentuose: Geros mokyklos koncepcijoje, Bendrosiose programose, Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų apraše, Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcijoje ir kt. Tačiau mokyklų išorinio vertinimo duomenys, įvairių tyrimų rezultatai atskleidžia, kad gero ugdymo(si) sampratos apibrėžtis tiesiogiai nelemia aukštos ugdymo kokybės, Lietuvai vis dar svarbu ieškoti, kaip užtikrinti gerą ugdymą(si) ir pasiekti geresnius mokinių mokymosi rezultatus.

Tarptautinio tyrimo OECD PISA (2015) duomenimis, Lietuvos penkiolikmečių matematinis, gamtamokslinis raštingumas ir skaitymo gebėjimai yra reikšmingai žemesni už EBPO šalių vidurkį. IEA TIMSS (2015) tyrimų duomenimis, Lietuvos ketvirtokų ir aštuntokų matematikos ir gamtos mokslų rezultatai reikšmingai pagerėjo lyginant su 2011 metų tyrimų rezultatais ir yra aukštesni nei tarptautiniai vidurkiai. IEA PIRLS (2011) tyrimo duomenimis, skaitymo rezultatai šiek tiek viršijo tyrime dalyvavusių šalių vidurkį. Europos Komisijos ataskaitoje (2016) pripažįstama, kad Lietuvoje švietimo rezultatai gerėja, tačiau dar yra svarbių trūkumų, susijusių su *mokinių bendraisiais gebėjimais ir ugdymo kokybe*.

Remiantis Nacionalinėje mokyklų vertinimo agentūroje (toliau – NMVA) sukauptais mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo duomenimis galima nustatyti svarbiausius mokyklos veiklos aspektus, taip pat tai, kaip ugdymo planai padeda siekti ugdymo(si) tikslų ir į kuriuos ugdymo(si) proceso planavimo aspektus vertėtų atsižvelgti pirmiausia, kad ugdymas(is) mokykloje būtų paveikus ir sėkmingas.

PAGRINDINĖS IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Ugdymo(si) samprata apima ir procesą (mokytojo ir mokinio veiklą, mokinio patirtis, santykį su savimi, kitais žmonėmis, aplinka), ir rezultatą (formalųjį ir neformalųjį). Kokybiško ugdymo(si) pradžia – aiški vizija, kaip, kokioje aplinkoje mokinsys ugdysis, ko išmoks. Visapusiškas asmenybės augimas, išminčių ir dorą žmogaus ugdymas(is) – reikšminga veikla. **Mokyklos ugdymo plane turėtų aiškiai atsispindėti visapusiškas rūpinimasis asmenybės augimu – rengiant planą, reikėtų atsižvelgti į mokyklos kontekstą ir situaciją, o plano turinį sukonkretinti, kad būtų aišku, kaip veikti.**

Valstybėje numatytų ir mokykloje konkretnam ugdymo gairių įgyvendinimui ir mokinių mokymosi kokybei įtakos turi *klasėje vykstantys procesai, mokyklos bendruomenės santykiai ir bendradarbiavimas, dėmesys visų žmogaus galių (fizininių, psichinių, dvasinių) ugdymui(si)* (Good, Brophy, 2014; Hattie, 2014; NMVA, 2015, 2016). Strategijos veikia tuo atveju, jei jos asmeniškai priimančios, laikomos svarbiomis, jomis vadovaujamosi. **Mokykla – vaikui. Todėl mokyklų vadovai ir mokytojai turi konstruktviai bendradarbiauti, kartu analizuoti, kaip įgyvendinamas ugdymo procesas, susitarimai, aptarti, kas pavyksta gerai, svarstyti, ką, kodėl ir kaip mokykloje reikėtų tobulinti, keisti.**

Neretai dalyko mokymas ir vertinimas atskiriamas nuo mokinio kaip asmenybės ugdymo(si) proceso ir vertinimo, ne visuomet *reaguojama į kiekvieno vaiko išskirtinumą*. Todėl išorinio vertinimo metu **mokykloms rekomenduojama užtikrinti įvairių mokykloje rengiamų veiklos planų kokybę ir dermę, konkretinti ugdymo planus, sieti juos su kitais mokyklos veiklos dokumentais.**

Nors mokslininkų (Good, Brophy, 2014, ir kt.) įrodyta, kad mokiniai gyvenime žinias panaudoja sėkmingiau, jei mokosi integruotų dalykų, tačiau mokyklų vertinimo duomenys rodo, kad mokomųjų dalykų ryšių ir integracijos planavimas, diferencijavimas ir individualizavimas yra problemiškas. Iš NMVA (2014, 2015, 2016) sukaupytų duomenų matyti, kad *mokyklų ugdymo planai dažnai yra abstraktūs* (mažai skiriasi nuo Bendrųjų ugdymo planų), juose *trūksta aiškių susitarimų, kaip bus individualizuojama, integruojama, diferencijuojama*. **Būtina mažinti atotrūkį tarp valstybėje numatytų ugdymo(si) organizavimo strategijų ir realios ugdymo(si) praktikos. Ugdymo planuose yra daug rekomendacinio pobūdžio nuostatų, kurias mokykla turi patikslinti, konkrečiau apibrėžti, kad būtų patogu veikti ir mokytojui, ir mokiniui, ir mokyklos vadovui – mokykla turi susikurti savo ugdymo planą.**

Ugdymo(si) kokybė yra skirtinga ir konkrečioje mokykloje, ir šalies mastu. Skiriasi ir aukščiausią kvalifikacinę kategoriją įgijusių pedagogų veikla. Ir mokytojų ekspertų pamokose vyrauja žinių atkartojimo metodai, visų dalykų pamokose vyrauja mokytojo veikla. J. Hattie'io (2014) teigimu, didžiausias ugdymo(si) kokybės ir mokinių pasiekimų skirtumų šaltinis – mokytojai. **Vadovai turėtų daugiau dėmesio skirti personalo darbo kokybės vertinimui ir ugdymo proceso tobulinimui.**

Mokytojo lūkesčiai, sistemingas mokinio individualios pažangos stebėjimas, mokytojo rūpinimasis savo meistriškumu – svarbūs ugdymosi kokybę lemiantys veiksniai. Išorinio vertinimo metu atskleista, kad **mokyklose, kur yra profesionaliai aptariami mokinių mokymosi pasiekimų lūkesčiai ir mokinių daroma pažanga, ugdymo proceso kokybė yra geresnė, mokiniai pasiekia geresnius rezultatus.**

Mokyklos, formuodamos ugdymo turinį, turėtų labiau atsižvelgti į edukologų ir kitų sričių mokslininkų įžvalgas, stebėsenos, tyrimų duomenis, vertinimo ugdymo procese informaciją.

KOKYBIŠKO UGDYMO(SI) SAMPRATA LIETUVOJE

Ugdymas(is) – aktyvus procesas, aktyvi ugdytojų ir besimokančiųjų sąveika. Sėkminga sąveika – sėkmingas ugdymas(is). Todėl planuojant ir organizuojant ugdymą(si) itin daug dėmesio turėtų būti skiriama:

- **mokymuisi mokytis**, orientuojant ugdymo turinį į bendrųjų ir dalyko kompetencijų ugdymą;
- **ugdymo individualizavimui**, atsižvelgiant į įvairius mokinių poreikius, **savarankiškam mokymuisi**;
- **ugdymo turinio integracijai**, kad mokiniai suprastų ir galėtų kūrybingai taikyti tai, ką išmoko, taip pat gebėtų siėti įvairias įgytas žinias ar gebėjimus;
- dalykų **turinio derinimui** – atsisakyti aktualumą praradusių elementų, įtraukti aktualius;
- įvairių mokomųjų dalykų ugdymo **turinio elementų klasifikavimui, derinimui**;
- **grįžtamajam ryšiui**, vertinimo informacijos analizavimui ir panaudojimui planuojant ugdymą(si).

Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, ugdymo turinį sudaro tai, ko mokoma(si), kaip mokoma(si), kaip vertinama mokinių pažanga ir pasiekimai, kokios mokymo(si) priemonės naudojamos. **Ugdymo turinys suprantamas kaip kompleksinis, daugiaspektis ugdymo ir ugdymosi reiškinys**, apimantis įvairių pakopų ugdymo programas, mokinių turimą patirtį, darbo organizavimo ir kitus ugdymo proceso aspektus. Mokytojai suteiktas vienas svarbiausių įgaliojimų – **lanksčiai konstruoti ir organizuoti ugdymo procesą**. Mokytojai, vadovaudamiesi bendrosiomis programomis, Bendraisiais ugdymo planais, Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašu, Geros mokyklos koncepcija ir kt., turėtų konkrečios mokyklos ir klasės lygmens ugdymo turinį pritaikyti pagal mokinių poreikius taip, kad kiekvienas mokinsys pagal savo galias pasiektų kuo geresnius rezultatus. Atsakomybę už tai turėtų prisiimti ne tik mokytojas, mokinsys ir jo tėvai, bet ir mokyklos vadovas. Visų grandžių mokyklos vadovų gebėjimas **džiaugtis pedagoginių darbuotojų (ir kito personalo) sėkme, dėmesys jų patiriamiesiems sunkumams sudaro geras sąlygas darbo kokybės kaitai, pozityviam profesionalumui augti, geram mikroklimatui**.

Kokybiško ugdymo(si) samprata bėgant laikui kinta. Prieš kelio dešimt metų kokybiškas ugdymas buvo tolygus įgytų žinių kiekiui: anuomet išsimokslinęs pilietis turėjo daug žinių ir galėjo atsakyti į įvairiausių klausimus. Namuose knygų lentynas puošiančios enciklopedijos kėlė saugumo jausmą, nes atrodė, kad informacija jam pavaldi. Daug išmanančius žmones paprastai ir darbe lydėdavo sėkmė (pagal dr. P. Sahlberg'ą, Helsinkio universitetas). Dabar kokybiškas ugdymas(is) suprantamas kitaip. Išaugus informacijos kiekiui ir padaugėjus galimybių lengvai rasti bet kuriuos informacijos šaltinius, yra svarbu **mokėti informaciją atsirinkti, kritiškai permąstyti, panaudoti, gebėti mokytis, komunikuoti įvairiomis priemonėmis, bendrauti ir bendradarbiauti, spręsti problemas**. Taigi kokybiško ugdymo(si) samprata turi kisti ir bendrojo ugdymo mokykloje – nuo žinių perdavimo ir pasyvaus priėmimo ar atmetimo prie aktyvaus žinių supratimo, naujų žinių (reikšmių) kūrimo ir įgūdžių formavimo. Nuo vienpusiško asmenybės ugdymo, kai asmenybės esmė laikomas protas, prie **visapusiško asmenybės ugdymo**, kai **svarbiausia – išmintingo ir doro žmogaus ugdymas(is)**. Kaip organizuoti ugdymą(si), kad jis būtų kokybiškas?

Pasak mokslininkų (Barkauskaitė, Bruzgelevičienė, 2002), ugdymo kokybė – sutartinių vertės požymių visuma, rodanti, koku

laipsniu, būdais ir priemonėmis švietimo įstaiga pasiekia savo paskirčiai būdingus nacionalinės švietimo sistemos tikslus, tenkina ugdytinių poreikius, padeda jiems siekti asmenybės brandos, geba valdyti procesus ir sąlygas. Galima teigti, kad švietimo kokybės samprata sietina ir su ugdymo(si) procesu, ir su mokinio pasiektu rezultatu.

Kiekvienos ugdymo pakopos siektinas rezultatas (kokybės lygmuo) apibrėžiamas Bendrosiose ugdymo programose. Pavyzdžiui, švietimo programos rezultatas – gauti dorinės, sociokultūrinės, pilietinės brandos pagrindai, bendrasis raštingumas, iš(si)ugdytas siekimas ir gebėjimas apsispręsti, pasirinkti ir mokytis toliau.

Bendruosiuose ugdymo planuose numatyta, kad mokykla, keldama uždavinį gerinti mokinių pasiekimus konkrečiose srityse, turi **atsižvelgti į mokinių poreikius, tėvų lūkesčius, mokyklos kontekstą, pasirinkti veiksmingas priemones** šiems uždaviniams įgyvendinti. **Mokymosi pagalba** pamokoje turėtų būti teikiama pirmiausia **kaip grįžtamasis ryšys**, kurio metu nedelsiant turi būti koreguojamas mokinio mokymasis, parenkant tinkamas mokymo(si) užduotis, metodikas ir kt. **Mokymosi procesas mokykloje turi būti nuolat stebimas** ir mokiniui kylantys mokymosi sunkumai turi būti nustatomi laiku. Apie atsidariusius mokymosi sunkumus informuojami mokyklos švietimo pagalbos specialistai, mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) ir kartu tariamasi, kaip bus organizuojama veiksminga mokymosi pagalba. Bendrosiose programose taip pat pabrėžiama, kad **ugdymo procesas turėtų būti organizuojamas taip, kad mokinsys įsitrauktų į aktyvų ir sąmoningą mokymąsi, suvoktų, kokių mokymosi pasiekimų iš jo tikimasi**.

Kokybiško ugdymo ir mokymosi gairės aiškiai brėžiamos Geros mokyklos koncepcijoje – universaliajame šiuolaikinės mokyklos orientyre, išryškinančiame vertingus ir pageidaujamais laikomus mokyklos bruožus. **Sėkmingos mokyklos veiklos požymiu** laikomi ne tik geri ugdymosi rezultatai, bet ir turtin-gos, įsimenančios, prasmingos, malonios gyvenimo patirtys, taip pat **mokyklos vadovo ir mokyklos savininko požiūris į mokyklos veiklos kokybę**, jų gebėjimas motyvuoti personalą, konstruktyviai dalyvauti mokinio individualios pažangos stebėsenoje.

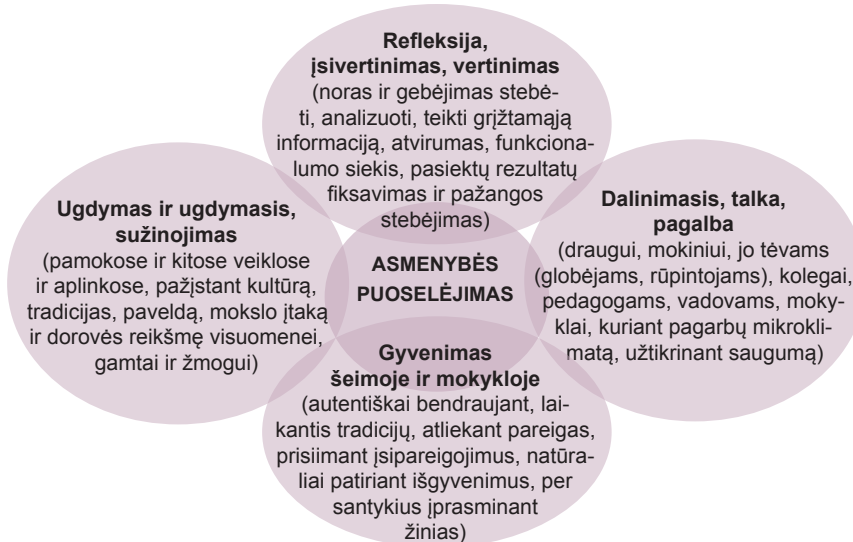
Koncepcijoje išskiriami šie svarbiausi **geros mokyklos aspektai**, kurių siūloma laikytis ir vertinant mokyklos veiklą (svarbesni pateikiami pirmiau):

- asmenybės augimas: vienodai svarbiu laikomas visų žmogaus galių (fizininių, psichinių ir dvasinių) ugdymas;
- gyvenimas mokykloje: aktyvus dalyvavimas, galimybė ieškoti ir atrasti savastį;
- ugdymasis (mokymasis): dialogiškas ir tyrinėjantis;
- ugdymas (mokymas): paremiantis ugdymąsi (mokymąsi), atliepantis mokinio poreikius, galimybes;
- darbuotojai: asmenybių įvairovė;
- mokyklos bendruomenė: nuolat besimokanti, gebanti valdyti kaitą, siekti geresnių rezultatų;
- lyderystė ir vadyba: įgalinančios, palaikančios, sėkmingai siejančios tęstinumą ir pokyčius;
- ugdymo(si) aplinka: dinamiška, atvira ir funkcionali, įdomi ir nenuobodi;
- vietos bendruomenė ir mokyklos savininko teisės ir pareigos įgyvendinanti institucija, dalyvių susirinkimas (savininkas): įsipareigoję ir atsakingai padedantys.

XXI a. būtinos ne varžančios, bet **teikiančios galimybių ugdymo strategijos ir kokybiškai naujas požiūris** į mokymą ir ugdymąsi (Hargreaves, 1999). Įvairiose aplinkose, veiklose per pamokas ir po jų, suvokdamas save, kitą žmogų ir aplinką, mokinys mokosi pažinti pasaulį. Pažinimo procese yra svarbu gebėti pasirinkti prasmingus dalykus – tam padeda refleksyvus mokymasis, vertinimas. Mokinys ugdymo procese patirs sėkmę, jei šalia jo bus profesionaliai padedančių, mokinio ugdymąsi palaikančių asmenų. Praktiškai neišbandytos žinios ne-

tampa savastimi, jas įprasminti ir įgyti išminties padeda patirtis, bandymai, išgyvenimai. Iš apžvelgtų švietimą reglamentuojančių dokumentų matyti, kad *Lietuvos mokykloje, teikiančioje kokybišką ugdymą(si)* (1 pav.), turi būti **rūpinamasi visapusišku mokinio asmenybės augimu kasdienėje prasmingoje, įdomioje, saugioje veikloje**. Todėl galima teigti, kad mokyklos, rengdamos ugdymo planus, turėtų labiau atsižvelgti į veiksmus, lemiančius kokybišką ugdymą(si).

1 pav. Kokybiško ugdymo(si) samprata

VEIKSNIAI, LEMIANTYS KOKYBIŠKĄ UGDYMĄ(SI)

Pasak mokslininkų (Berger ir kt., 2011; Egan, 2014; Hattie, 2014; Kahneman, 2015, ir kt.), **kad numatytos idėjos gyvuotų, strategijos veiktų, žmogus turi jas asmeniškai priimti, išgyventi, apmąstyti, laikyti svarbiomis, jomis vadovautis** – tai galioja ir ugdymą(si) reglamentuojantiems dokumentams. Įvairūs autoriai išskiria kelis svarbius veiksmus, turinčius įtakos valstybėje numatytų ir mokykloje konkretnam ugdymo gairių įgyvendini-

nimui ir mokinių mokymuisi. Dažniausiai tai – klasėje vykstantys procesai, mokyklos kontekstas (socialinis, kultūrinis, ekonominis ir kt.), mokyklos bendruomenės santykiai, dėmesys visų žmogaus galių (fizinų, psichinių, dvasinių) ugdymuisi. T. L. Good'as ir J. Brophy'is (2014), remdamiesi daugelio kitų autorių darbais, skiria šešis ugdymo kokybę pamokoje lemiančius, poveikį mokinių mokymuisi darančius veiksmus (1 lentelė).

1 lentelė. Mokinių mokymąsi skatinantys veiksniai

Veiksny	Veiksni apibūdinimas
1. Mokytojo lūkesčiai, vaidmens apibrėžtis, veiksmingumo jausmas	Mokytojas mano, kad mokiniai geba mokytis, o jis geba juos sėkmingai mokyti – priima atsakomybę už mokinių mokymosi rezultatus. Toks mokytojas yra iniciatyvus, aktyvus ir pozityvus, nešališkas, gali pasielgti netradiciškai – lanksčiai reaguoja į gaunamą grįžtamąją informaciją, analizuoja savo lūkesčių ir veiklos poveikį mokiniams.
2. Mokinių gebėjimas mokytis	Per pamokas mokytojo organizuojama veikla leidžia mokiniams ne tik įsiminti, bet ir suprasti pagrindines idėjas, įvertinti mokslo tiesų sąsajas, išnagrinėti jų pritaikymą. Mokiniai nukreipiami tikslingo mokymosi link.
3. Pamokos planavimas ir vadovavimas jai	Užtikrinama veiksminga mokymosi aplinka, taikomi grupių darbo metodai, racionaliai paskirstomas laikas sudarant sąlygas aktyviam visų mokinių mokymuisi. Ugdymo turinys suskirstomas mažais etapais, kad mokiniai patirtų mažiau streso, nusivylimo ir darytų didesnę pažangą.
4. Aktyvusis mokymas	Mokytojas moko aktyviai (parodo, kaip ir kur žinios pritaikomos, išsamiai paaiškina sąvokas, užduotis). Aktyviai mokant pabrėžiami ne tik faktai, bet ir mokinių suvokimas, gebėjimai ir žinių pritaikymas. Mokiniai skatinami priimti daugiau atsakomybės mokantis.
5. Mokymas, siekiant meistriskumo	Aktyviai išdėsdčius naują turinį, sudaromos sąlygos žinias taikyti praktiškai. Stebimas kiekvieno mokinio darbas, pažanga, teikiama grįžtamoji informacija, prireikus taisomas mokymas.
6. Palanki mokymosi aplinka	Tai ne tik inovatyvios, laisvos, kūrybingą ugdymąsi skatinančios fizinės erdvės, bet ir maloni, draugiška, motyvuojanti mokytis atmosfera, entuziastingi ir palaikantys mokytojai.

Mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo duomenų analizės pagrindu išskirti šie aukštesnius mokinių pasiekimus lemiantys veiksniai¹:

- vertybės, elgesio normos, principai;
- asmenybės raidos lūkesčiai;
- mokymo nuostatos ir būdai;
- mokytojo ir mokinio dialogas;
- mokymosi kokybė;
- tėvų pedagoginis švietimas;
- personalo valdymas ir personalo komplektavimas.

Apžvelgus mokymąsi veikiančių veiksnių sąrašą ir jų pagrindu išanalizavus Lietuvos švietimą reglamentuojančius teisės aktus

matyti, kad ugdymą reglamentuojantys šalies dokumentai (paminėti anksčiau tekste) atliepia šiuolaikinės visuomenės lūkesčius, skatina rūpintis veiklos kokybe – veržlaus, savarankiško žmogaus, atsakingai ir solidariai kuriančiam savo, Lietuvos ir pasaulio ateitį, ugdymu(si). Tačiau ugdymo praktikoje neretai susiduriama su sunkumais – ne visuomet sėkmingai užtikrinamas strateginių tikslų įgyvendinimas. Dar 2002 metais EBPO ekspertai pažymėjo, kad šalies švietimo veiklų reglamentavimas yra geras, tačiau dokumentuose keliamų tikslų įgyvendinimas ugdymo praktikoje problemiškas. Tad kaip yra planuojamas ugdymas(is) mokykloje?

UGDYMO(SI) PLANAVIMAS

Bendrieji ugdymo planai yra trumpalaikiai (paprastai dvejiems metams), jais **numatoma, ką per trumpą laiką norima vaisytybėje pasiekti, kokie yra prioritetingi tikslai, apibrėžiami ugdymo programų vykdymo bendrieji reikalavimai ir pateikiama rekomendacijų mokykloms ugdymo turiniui formuoti ir ugdymo procesui organizuoti**. Ugdymo planuose yra daug **rekomendacinio pobūdžio nuostatų**, kurias mokykla turi patikslinti, apsibrėžti, kad būtų patogų veikti ir mokytojui, ir mokiniui, ir mokyklos vadovui – **mokykla turi susikurti savo ugdymo planą**. Taigi ugdymo planuose numatoma, kad mokykla, užtikrindama minimalų programoms įgyvendinti skiriamų pamokų skaičių per savaitę, mokinių raštingumo, ypač skaitymo gebėjimų, ugdymą per visų dalykų pamokas, turi suformuoti ugdymo turinį, atsižvelgdama į mokyklos tikslus ir konkrečius mokinių ugdymo(si) poreikius. Bendruosiuose ugdymo planuose aptariamas ugdymo diferencijavimas (mokiniui individualiai, mokinių grupei, pasiekimų skirtumams mažinti, gabumams plėtoti), ugdymo turinio integravimas. **Planuojant mokinių mokymąsi** turėtų būti sistemingai analizuojama, kokį poveikį ugdymas ir parinktas ugdymo turinys daro mokinio mokymuisi, pasiekimams ir pažangai – **privalu remtis** švietimo stebėsenos, vertinimo ugdymo procese informacija, standartizuotų testų, nacionalinių ir tarptautinių mokinių pasiekimų tyrimų rezultatais, mokyklos veiklos įsivertinimo ir išorinio vertinimo duomenimis, edukologų ir kitų sričių mokslininkų įžvalgomis.

Mokslininkai (Good, Brophy, 2014) pažymi, kad **mokykloje neretai yra atskiriamas dalyko mokymas ir vertinimas nuo mokinio kaip asmenybės ugdymo(si) proceso ir vertinimo**. Kitaip tariant, šiuolaikinėje mokykloje yra svarbus mokytojo gebėjimas tinkamai reaguoti į *kiekvieno vaiko* išskirtinumą ir siekis padėti kiekvienam mokiniui geriau mokytis. Naujausios teorijos, mokslinių tyrimų duomenys atskleidžia, kad **ugdymas(is) turi būti kruopščiai suplanuotas**. Būtina:

- žinias, pabrėžiant esminius dalykus, perteikti per vertybes ir dorovines nuostatas;

- aiškiai suvokti, kaip mokiniai naujai įgytas žinias pritaikys mokymdamiesi (to paties ar kitų dalykų).

Mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo duomenys taip pat atskleidžia, kad **Lietuvos mokyklose dažniausiai planuojamas atskirų dalykų mokymasis**. Pasirenkamųjų programų pasiūla mokyklose dažniausiai yra tik patenkinama: net ir vidurinio ugdymo programas vykdančiose mokyklose, kur mokiniams turėtų būti sudaromos plačios turinio pasirinkimo galimybės (kompetencijoms gilinti), pasirenkamųjų programų, integruotų dalykų (ar veiklų), modulių pasiūla neįvairi. Analizuojant kiekybiniu požiūriu matyti, kad didžiausia pasiūla mokyklose, vykdančiose vidurinio ugdymo programas, mažiausia – pradinėse mokyklose ir progimnazijose. Tačiau reikia pažymėti, kad turimas programų kiekis netolygu kokybei: mokykloje gali būti tik kelios programos, bet jose numatyta įvairi, prasminga ugdymoji veikla, remiamasi visuminio vaiko ugdymo samprata, aiškiai numatytas pedagogų bendradarbiavimas; gali būti keliolika programų, tačiau jose gali trūkti nuoseklaus veiklų numatymo konkrečiai mokinių grupei, aiškių siekiamų rezultatų.

Iš Nacionalinėje mokyklų vertinimo agentūroje sukaupytų vertinimo duomenų matyti, kad planuojant ugdymo turinį **problemiškiausia veikla – dalykų ryšių, integracijos ir diferencijavimo planavimas ir įgyvendinimas**. Vertinimo metu (2012–2016 m.) stebint pamokas nustatyta, kad dalykų ryšiai ir integravimas sėkmingas (stiprusis veiklos aspektas) buvo 5,7 proc. vertintų mokyklų (arba kas septynioliktoje vertintoje mokykloje), o dalykų ryšius ir integravimą siūlyta tobulinti 12,2 proc. mokyklų (kas aštuntoje). Problemiškas ir ugdymo(si) diferencijavimas – 67,2 proc. vertintų mokyklų tai nustatyta kaip tobulintina veikla ir tik 2 mokyklose (0,7 proc.) – kaip stiprioji.

Iš 2012–2016 m. vertinimo duomenų matyti, kad progimnazijose ir pagrindinėse mokyklose dažniausiai yra trūkumų diferencijuojant mokymąsi, vertinant mokymąsi, teikiant mokiniams grįžtamąjį ryšį, dirbant su gabiais mokiniais (2 lentelė).

2 lentelė. Progimnazijų ir pagrindinių mokyklų veiklos kokybės įvertinimas (dažnis proc.)

Vertintas veiklos aspektas	Vertinimo lygis			
	1 lygis	2 lygis	3 lygis	4 lygis
2.1.3. Dalykų ryšiai ir integracija	0,9	82,6	16,5	-
2.1.4. Pasirenkamosios programos	2,7	73,9	21,6	1,8
2.5.2. Mokymosi veiklos diferencijavimas	3,4	93,1	3,4	-
2.6.2. Vertinimas kaip ugdymas	6,0	84,5	9,5	-
4.3.1. Specialiųjų poreikių mokinių ugdymas	0,9	62,1	36,2	0,9
4.3.2. Gabių vaikų ugdymas	0,9	92,2	7,0	-

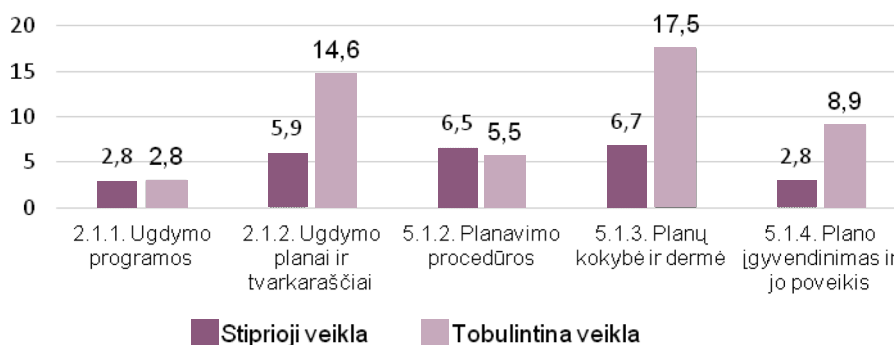
¹ Daugiau apie šalies mokinių mokymąsi lemiančius veiksnius galima rasti leidiniuose „Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose 2016“ ir „Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybė. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros metinis pranešimas. 2016 (5)“.

Nors Bendruosiuose ugdymo planuose yra pabrėžiama nuostata ugdymą(si) planuoti ir įgyvendinti sritimis, per dalykų modulius, atsižvelgiant į mokinių poreikius ir dalyko bendrojoje programoje numatytus mokinių pasiekimus, tačiau mokyklų išorinio vertinimo duomenų analizė atskleidžia, kad integruota, projektinė, modulinė ar kitokia mokiniams patraukli veikla mokykloje organizuojama nedažnai, vyrauja atskirų dalykų mokymas ir orientavimasis į vidutinių gebėjimų mokinius. Mokyklose nedažnai aptariama, kaip sėkmingai ugdosi įvairių gebėjimų ir polinkių mokiniai, vis dar per mažai dėmesio skiriama gabių ir talentingų mokinių ugdymui(si). Taigi ugdymo(si) proceso stebėjimo (išorinio vertinimo) duomenys išryškina aktualias problemas, kurias imti domėn skatina ir mokslininkai. Įvairūs autoriai

pažymi, kad kiekvienas mokomasis dalykas yra svarbus, bet **mokiniai gyvenime žinias pritaiko sėkmingiau, jei mokosi integruotų dalykų arba kokio nors dalyko remdamiesi kitu dalyku**, nes vienas mokomasis dalykas gali ribotai nušviesti santykį su tikrove (Johansen ir kt., 1999).

Remiantis apžvelgtais duomenimis galima teigti, kad patobulinti ugdymo(si) (konkrečios veiklos, pamokos) planavimą būtų galima tikėtis geresnių mokinių pasiekimų. Išorinio vertinimo metu ypač atkreipiamas mokyklų dėmesys į visų mokyklos planų (strateginio, metų veiklos, ugdymo plano ir t. t.) kokybės ir dermės svarbą, taip pat į ugdymo planų ir tvarkaraščių tobulinimo galimybes (2 pav.).

2 pav. Išorinio vertinimo metu (2009–2016 m.) nustatyti stiprieji ir tobulintini veiklos aspektai (dažnis proc.)

Išorinio vertinimo ataskaitose aprašydami stipriuosius ugdymo planų rengimo aspektus vertintojai giria mokyklas už tai, kad ugdymo planai yra konkretūs, atliepia mokyklos kontekstą, juose aiškiai nurodomi mokyklos bendruomenės susitarimai, reglamentuojamas ugdymo proceso organizavimas (2009–2016 m. tokių mokyklų buvo 14,6 proc.). Rekomenduojami tobulinti ugdymo planus vertintojai dažniausiai pažymi, kad mokyklos ugdymo planas mažai kuo skiriasi nuo Bendrųjų ugdymo planų, yra nekonkretus, per mažai atliepia mokinių poreikius. Verta pažymėti, kad išorės vertintojų nurodomi ugdymo proceso planavimo trūkumai dažnai siejasi su pedagogų nuostatomis ir lūkesčiais.

dami tobulinti ugdymo planus vertintojai dažniausiai pažymi, kad mokyklos ugdymo planas mažai kuo skiriasi nuo Bendrųjų ugdymo planų, yra nekonkretus, per mažai atliepia mokinių poreikius. Verta pažymėti, kad išorės vertintojų nurodomi ugdymo proceso planavimo trūkumai dažnai siejasi su pedagogų nuostatomis ir lūkesčiais.

KAIP UGDYMĄ(SI) VEIKIA MOKYTOJŲ NUOSTATOS IR LŪKESČIAI?

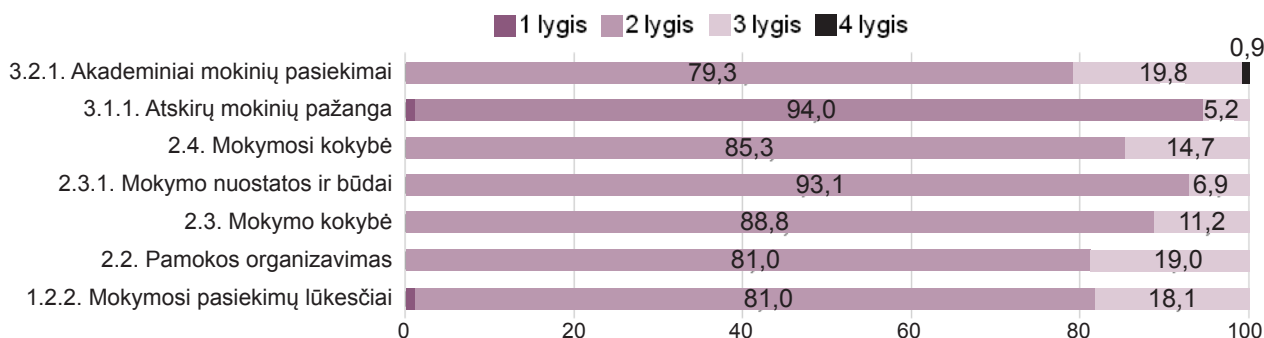
Mokslininkai (Good, Brophy, 2014) teigia, kad mokytojų nuostatos, lūkesčiai dėl mokinių yra itin svarbus ugdymo kokybės veiksnys: daug tikintis iš mokinių, galima pagerinti jų pasiekimus, ir priešingai, kai pedagogų lūkesčiai nedideli, mokinių mokymosi rezultatai gali suprastėti. Nuostatų ir motyvacijos reikšmę asmenybės augimui pabrėžia daugelis mokslininkų. Pedagogams turėtų būti svarbi A. Maslow (2006, 2011) žmogaus poreikių hierarchijos koncepcija, ypač dėl svarbiausio ir aukščiausio – *saviraiškos* – poreikio pabrėžimo; S. Covey'aus (2007) mintys apie visuminio požiūrio į asmenybės ugdymą svarbą: žmogus – neskaidoma fizinių, psichinių ir dvasinių galių visuma; K. Egan, 2014, N. L. Gage'o ir D. C. Berliner'io (1994) teiginiai apie nuoseklumo svarbą – nuoseklus ugdymo(si) procesas sudaro sąlygas skatinti mokinių atsakomybę už savo mokymąsi, palaikyti jų kūrybingumą, autentiškumą, didinti smalsumą, mokymosi motyvaciją, ugdymas(is) nuoseklesnis ir

paveikesnis tada, kai bendriems tikslams įsipareigoja ne atskiri mokytojai ar jų grupės, o visa mokykla.

NMVA išorinio vertinimo duomenys patvirtina šių mokslininkų išvadas: svarbu kelti adekvačiai aukštus mokymosi lūkesčius, bet ne mažiau svarbu ir juos aptarti su mokiniais, nuolat stebėti jų daromą pažangą. Iš išorinio vertinimo duomenų analizės matyti, kad **mokyklose, kur yra aptariami mokinių mokymosi pasiekimų lūkesčiai ir mokinių daroma pažanga, ugdymo proceso kokybė yra geresnė, mokiniai pasiekia gana gerus rezultatus.**

Iš mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo duomenų matyti (3 pav.), kad mokinių mokymosi pažangos stebėjimas, mokymo nuostatos ir būdai Lietuvos mokyklose įvertinta vidutiniškai (vyrauja 2 lygis), galima manyti, kad tai gali turėti įtakos ir ne itin geriems šalies mokinių pasiekimams.

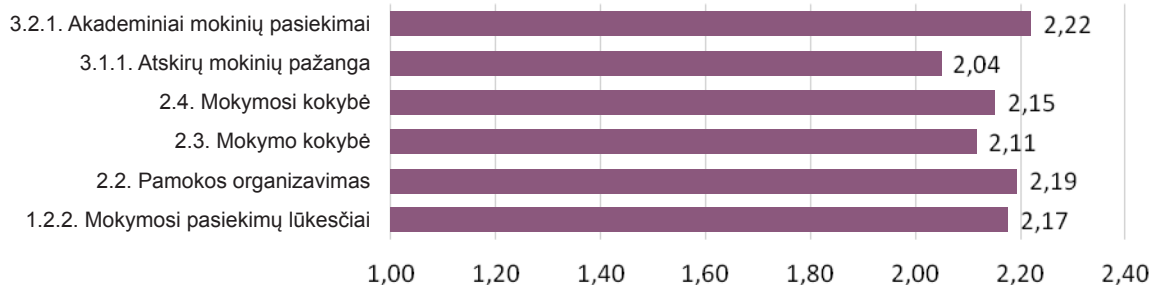
3 pav. Mokyklų dalis (proc.) pagal jų veiklos aspektų įvertinimus (lygiais) 2009–2016 m.

Išorinio vertinimo metu išryškėja sąsajos tarp mokytojų lūkesčių, jų parenkamų metodų, mokinių darbo būdų, užduočių ir pamokos organizavimo. Kai mokytojo lūkesčiai yra per žemi (arba per aukšti), parenkamos neatitinkančios mokinio jėgų veiklos ir užduotys iš anksto lemia ugdymo(si) proceso trikdžius ar net ir

nesėkmes. Iš apibendrintų duomenų (3 pav.) matyti, kad stebėtose pamokose mokymo nuostatos ir būdai (93,1 proc.), mokymo kokybė ir su šiais aspektais tiesiogiai besisiejanti kiekvieno mokinio pažanga (94 proc.) dažniausiai įvertinama 2 lygiu (patenkinamai).

4 pav. Kai kurių veiklos aspektų įvertinimų vidurkis

Akademinei mokinių pasiekimai dažniau vertinami 3 lygiu, o šio aspekto įvertinimų vidurkis sudaro 2,2 (žr. 4 pav.). Tačiau išorinio vertinimo duomenys rodo, kad mokykloje per mažai dėmesio skiriama individualiai mokinių pažangai: ji dažnai įvertinama prasčiau nei bendrieji mokinių akademiniai pasiekimai (žr. 4 pav., skirtumai statistiškai reikšmingi ($p < 0,05$)). Galima manyti, kad tokiame įvertinime įtakos gali turėti korepetitorių samdymas, ypač didžiosiose miestų mokyklose. Išorinio vertinimo metu kalbantis su mokinių tėvais neretai gaunama informacijos, kad mokiniai, mokydami kai kurių mokomųjų dalykų ar rengdamiesi brandos egzaminams, naudojami išorine pedagogine pagalba. Tą iš dalies patvirtina ir mokyklų įsivertinimo duomenys. 2014 m. 22 proc. (arba kas penktas) tyrime dalyvavęs mokinių tėvelis (globėjas, rūpintojas) pritarė teiginiui „Nesamdėme ir nesamdome vaikui korepetitorių tam tikrų dalykų mokymuisi“, teiginiui nepritarė (kitais tariant, korepetitorius samdė) 12,7 proc. respondentų (kas aštuntas), 2015 m. šiam teiginiui pritarė 39,9 proc. (bemaž du penktadaliai) respondentų, nepritarė – 6,2 proc.

Apžvelgti duomenys leidžia teigti, kad ugdymo(si) planavimas, organizavimas ir mokinių mokymasis šalies mokyklose yra pa-

tenkinamas (2 lygis). Mokslininkai (Brophy, Good, 2014 ir kiti) pažymi, kad pedagogai, skirdami per mažai dėmesio ugdymo planavimui, dažnai patiria sunkumų. Jei jie nenumato konkrečiai klasei (ar mokinių grupėms) ugdymo(si) tikslų (mokymosi uždavinių), remiasi vadovėlio medžiaga, o ne dalykų programomis ir individualiais vaiko ugdymosi poreikiais, atsiranda disonansas tarp siekiamų tikslų, parenkamo ugdymo turinio ir mokinių poreikių bei galimybių. Nobelio premijos laureatas D. Kahneman'as (2015) pabrėžia, kad ugdant žmogų svarbu neskubėti, nes *kompetentingumas (arba meistriškumas) yra daugelio gebėjimų ir įgūdžių visuma*, todėl vienodai dėmesio visoms žmogaus galioms ugdyti yra labai svarbu. Blogai jausdamasis, nemylėdamas mokyklos, nemėgdamas ugdymosi proceso mokinytis paprasčiausiai nesimokys, nenorės eiti į mokyklą. Todėl mokytojo lūkesčiai turėtų sietis ne su „programos įvykdymu“ ar „vadovėlio išėjimu“, o su kiekvieno mokinio pažinimu ir šio žinojimo pritaikymu planuojant ugdymą(si). Mokytojo lūkesčiuose ir profesiniame meistriškume turėtų atsispindėti tikroji misija – dėmesys, pagarba arba, iškilų mąstytojų žodžiais tariant, meilė vaikui.

UGDYMAS(IS) SIEKIANT PROFESINIO MEISTRIŠKUMO

Mokslininkai pažymi, kad **profesionalus mokytojo darbas klasėje yra itin reikšmingas**. J. Hattie'is, apibendrinęs 65 tūkst. mokslinių tyrimų rezultatus, nurodė per 20 veiksmų (ugdymo ir ugdytinių lūkesčiai, formuojamasis vertinimas, grįžtamoji informacija, santykiai, metakognityviniai metodai ir kt.), padedančių gerinti ugdymo(si) procesą ir siekti geresnių mokinių pasiekimų (Hattie, 2014). Beveik visi šie veiksniai siejami su pedagogo darbu pamokoje. Mokslininkas pabrėžia mokytojo asmenybės brandos, jo meistriškumo svarbą ir teigia, kad didžiausias ugdymo(si) kokybės ir mokinių pasiekimų skirtumų švietimo sistemoje šaltinis – mokytojas.

Mūsų šalies Bendruosiuose ugdymo planuose **ugdymo planavimas ir mokytojų rūpinimasis savo kompetencijomis** (pedagoginiu meistriškumu) taip pat susietas. Pavyzdžiui, siekiant gerinti mokinių pažangą ir pasiekimus, rekomenduojama sudaryti sąlygas ir galimybes mokytojams tobulinti profesines žinias, gebėjimus organizuoti ugdymo procesą įvairių gebėjimų ir poreikių mokiniams. Iš išorinio vertinimo duomenų matyti, kad kvalifikacijos tobulinimas ir pedagoginio meistriškumo didinimas yra aktualus dažnam kiekvienos mokyklos mokytojui. Apžvelgus vertintose mokyklose stebėtų pamokų kokybę pagal

įvairias mokytojų kvalifikacines kategorijas matyti, kad sėkmingai ugdė ir žemesnes kategorijas įgiję ar net jų neturintys pedagogai (5 pav.).

Iš 2009–2016 m. stebėtų pamokų ($N = 46\,426$) duomenų išvedus pamokos kokybės vidurkį matyti, kad **bendrojo ugdymo mokyklose pamokų kokybė yra vidutiniška** (gauta vidurkio reikšmė yra 2,5 (maksimalus kokybės vertinimo lygis – 4)). Be to, išorinio vertinimo duomenys atskleidžia, kad tiek pačių mokytojų ekspertų, tiek mokytojo kvalifikacijos kategoriją turinčių pedagogų darbo kokybė skiriasi (skirtumai statistiškai reikšmingi, $p < 0,05$) – būna labai puikių mokytojo kategoriją įgijusių pedagogų vedamų pamokų ir priešingai, ne itin kokybiškų mokytojų ekspertų pamokų. Iš 5 pav. matyti, kad 2011–2016 m. 74 proc. mokytojų ekspertų, 54 proc. mokytojų metodininkų, 41 proc. vyresniųjų mokytojų, 36 proc. mokytojų ir 44 proc. mokytojų, neturinčių kvalifikacinės kategorijos, pamokos stebėjimo metu buvo aukštesnio lygmens nei Lietuvos vidurkis (2,5).

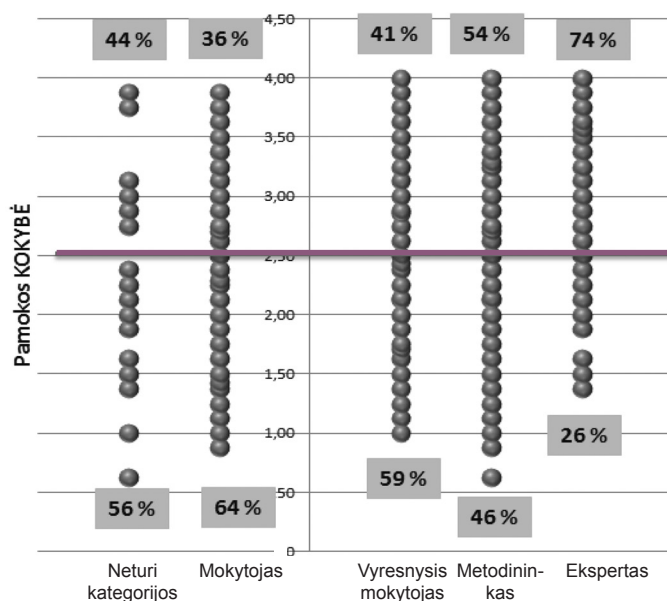
Akivaizdžiai **skirtinga ugdymo kokybė matyti ne tik šalies mastu, bet ir konkrečioje mokykloje**. Apžvelgti duomenys leidžia teigti, kad mokyklos pedagogai galėtų paveikiau (kokybiškiau) organizuoti mokymąsi (ir kvalifikacijos tobulinimą) bendra-

darbiaudami grupėmis ar poromis. Išorinio vertinimo duomenys atskleidžia, kad mokykloje dar nepakankamai gerai rūpinamasi pedagoginio personalo darbo veiksmingumu: rūpinimasis personalu kaip stiprioji veikla išskirta penktadalyje mokyklų (18, 2 proc.).

Galima daryti ir dar vieną išvadą – dabar egzistuojanti pedagogų profesinio meistriškumo vertinimo sistema tinkama tik iš dalies. Jau minėta, kad **išorinio vertinimo rezultatai rodo net ir aukščiausią kvalifikacinę kategoriją įgijusių pedagogų veiklos kokybės skirtumus**. Be to, išanalizavus stipriuosius

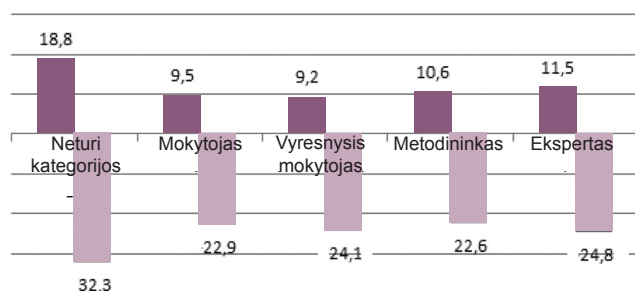
ir tobulintinus stebėtų pamokų aspektus nustatyta, kad neturintiems kvalifikacijos pedagogams pirmiausia rekomenduotina tobulinti planavimą, didaktiką, o mokytojams ekspertams – mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo gebėjimus (nors kai kuriems mokytojams ekspertams taip pat būtų pravartu atnaujinti didaktikos žinias) (žr. 6–9 pav.). Taigi išorinio vertinimo duomenų analizė leidžia teigti, **kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimas ir meistriškumo didinimas galėtų būti ir diferencijuotas, ir netgi suasmenintas** – gal taip mokantis pedagogams kistų ir ugdymo diferencijavimas klasėje?

5 pav. Įvairių kvalifikacinių kategorijų mokytojų pamokų kokybės vidurkių palyginimas (2011–2016 m.)

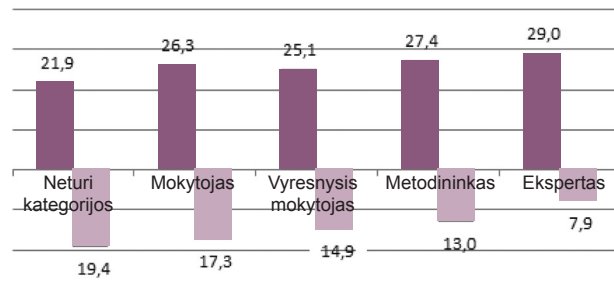
6 pav. Įvairių kvalifikacinių kategorijų mokytojų pamokų palyginimas. Planavimas: stiprioji ir tobulintina veikla

Planavimas

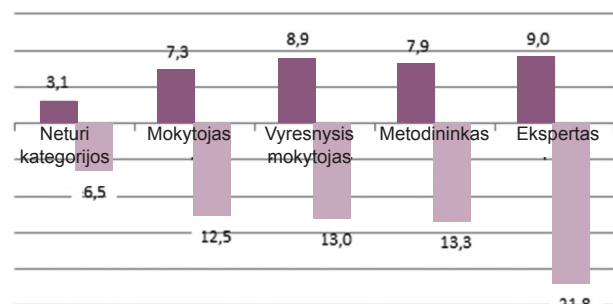
7 pav. Įvairių kvalifikacinių kategorijų mokytojų pamokų palyginimas. Mokymas: stiprioji ir tobulintina veikla

Mokymas

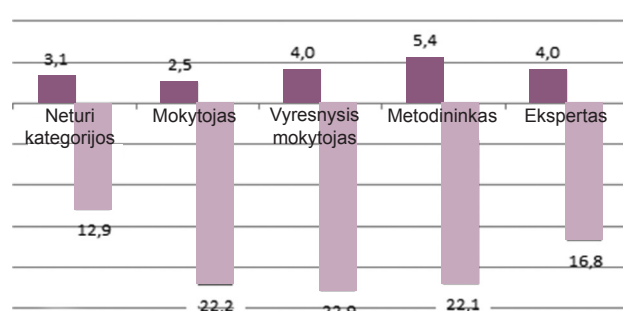
8 pav. Įvairių kvalifikacinių kategorijų mokytojų pamokų palyginimas. Vertinimas: stiprioji ir tobulintina veikla

Vertinimas

9 pav. Įvairių kvalifikacinių kategorijų mokytojų pamokų palyginimas. Mokinių pasiekimai: stiprioji ir tobulintina veikla

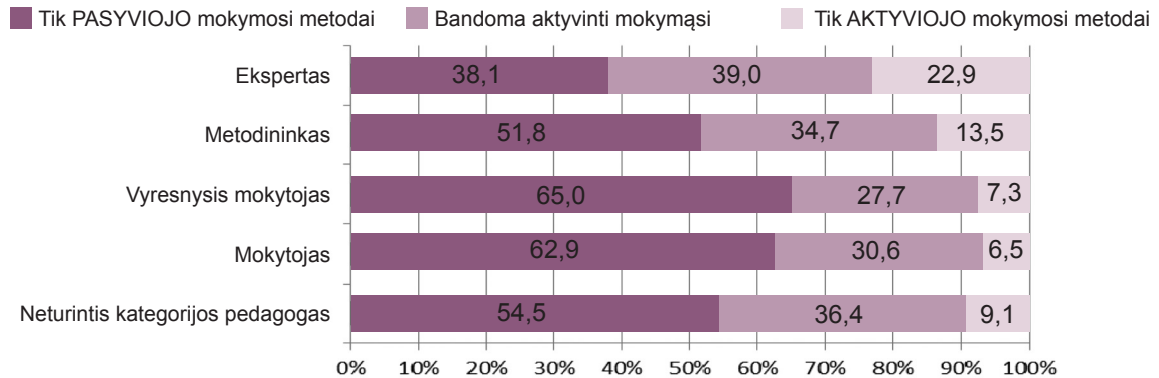
Pasiekimai

Pasak mokslininkų (Ozmon, Craver, 1996; Good, Brophy, 2014), ugdymo turinys turi sietis su mokinio patirtimi, kasdieniu gyvenimu, praktine veikla. Ugdymo pagrindas – rėmimasis visomis vaiko galiomis (fizinėmis, psichinėmis, dvasinėmis). Ugdymas yra gyvenimas, o ne rengimasis būsimam gyvenimui – tai ypač

pabrėžiama Geros mokyklos koncepcijoje. Tačiau išanalizavus išorinio vertinimo duomenis matyti, kad ir mokytojų ekspertų pamokose (38 proc.) vyrauja mokymas, žinių atkartojimo metodai, visų mokomųjų dalykų pamokose vyrauja mokytojo veikla (10 pav.).

10 pav. Pamokų, kuriose įvairių kvalifikacinių kategorijų mokytojai taikė aktyviojo mokymosi metodus, dalis (2011–2016 m.)

Literatūra, šaltiniai

1. 2015–2016 ir 2016–2017 mokslo metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrieji ugdymo planai. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
2. 2015 m. tyrimų TIMSS ir PISA rezultatų pristatymas. <http://www.smm.lt/web/lt/teisesaktai/tyrimai-ir-analizes/tarptautiniai-tyrimai>.
3. Barkauskaitė M., Bruzgelevičienė R. *Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika. I dalis*. Vilnius, 2002.
4. *Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybė*. Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra. <http://www.nmva.smm.lt/nmva/leidiniai/nmva-leidiniai/>.
5. *Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybė*. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros metinis pranešimas. 2016 (5).
6. Berger C., Alcalay L., Torretti A., Milicic N. Socio-emotional well-being and academic achievement: Evidence from a multilevel approach. *Psicologia: Reflexão e Crítica*, 2011, 24(2), 344–351.
7. Egan K. *Nuodugnus mokymasis: paprasta naujovė, galinti keisti mokymą*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
8. *Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos ekspertų atliktos Lietuvos švietimo politikos apžvalgos rekomendacijos*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2002.
9. Gage N. L., Berliner D. C. *Pedagoginė psichologija*. Vilnius: Alma littera, 1994.
10. Good T. L., Brophy J. *Kas vyksta klasėse?* Vilnius, 2014.
11. Hargreaves A. *Keičiasi mokytojai, keičiasi laikai*. Vilnius, 1999.
12. Hattie J. *Matomas mokymasis*. Mokytojo vadovas. Kaip užtikrinti didesnę poveikį mokinių pasiekimams. Vilnius, 2014.
13. Johansen B. A., Rathe A. L., Rathe J. *Vaiko galimybės ir mokykla*. Vilnius: Margi raštai, 1999.
14. Kahneman D. *Mąstymas, greitas ir lėtas*. Vilnius: Eugrimas, 2015.
15. *Lietuva 2016*. Europos Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2016/cr2016_lithuania_lt.pdf.
16. *Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose 2016*. Mokinių pasiekimai. https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/579_c8eff62694995ce030eb6735d375dbaf.pdf.
17. Maslow A. *Motyvacija ir asmenybė*. Vilnius: Apostrofa, 2006.
18. Maslow A. *Būties psichologija*. Vilnius: Vaga, 2011.
19. *Reviews of National Policies for Education. Lithuania. Education and skills*. OECD. 2002.
20. *Ugdymas(is) paradigmų kaitoje*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2016.

ŠVIETIMO PROBLEMOS ANALIZĖ – Švietimo ir mokslo ministerijos leidinių serija, skirta politikams, savivaldybių švietimo padalinių specialistams ir plačiai visuomenei, nušviečianti kylančias ir sprendžiamas švietimo problemas. Serijoje „Švietimo problemos analizė“ pateikiama glausta, konkreti ir aktuali švietimo sistemos funkcionavimo problemų analizė. Leidiniai skelbiami internete adresais: <http://www.smm.lt/web/lt/teisesaktai/tyrimai-ir-analizes/svietimo-problemos-analizes/2012-metu>; <http://www.sac.smm.lt/index.php?id=36>.

Pasiūlymus, pastabas ar komentarus prašome siųsti Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų skyriaus vedėjui Ričardui Ališauskui (el. p. ricardas.alisauskas@smm.lt).

Autorius, norinčius publikuoti savo parengtas analizes serijoje „Švietimo problemos analizė“, prašome kreiptis į Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų skyriaus vyriausiąją specialistę Jūratę Vosilytę-Abromaitienę (el. p. jurate.vosilyte-abromaitiene@smm.lt, tel. (8 5) 219 1121).

Analizę parengė Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros Mokyklų išorinio vertinimo skyriaus vedėja dr. Snieguolė Vaičekauskienė.

Konsultavo Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros Švietimo politikos analizės skyriaus I. e. p. vedėjas Evaldas Bakonis, metodininkė dr. Sandra Balevičienė, Švietimo ir mokslo ministerijos Pagrindinio ir vidurinio ugdymo skyriaus vedėjo pavaduotoja Audronė Šuminienė.

AR UGDYMO PLANAI PADEDA MOKYKLAI SIEKTI GERESNĖS UGDYMO(SI) KOKYBĖS? ATSAKYMAS – KLASĖJE!

Redaktorė Mimoza Kligenė

Maketavo Valdas Daraškevičius

2016-12-19. Tir. 1 500 egz.

Išleido Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos
Švietimo aprūpinimo centras, Geležinio Vilko g. 12, 03163 Vilnius
Spausdino UAB „Lodvila“, Sėlių g. 3A, 08125 Vilnius